

PRILOGA 4: Intervju z g. Simonom Purgerjem

G. Simon Purger je učitelj obveznega izbirnega predmeta verstva in etika v OŠ Polhov Gradec; je diplomiran teolog in profesor zgodovine in geografije.

1. Kako dolgo že poučujete obvezni izbirni predmet verstva in etika?

S poučevanjem sem prvič začel pred petimi leti in v tem času se je predmet izvajal štirikrat, najverjetneje se bo tudi naslednje leto.

2. Koliko učencev na leto se vpiše k temu predmetu? Ali se vpisujejo bolj fantje ali dekleta?

Zelo mešano, kar mi je všeč, po navadi je nekje polovica fantov in polovica deklet, vpiše se pa tam nekje od osem do deset učencev. Letos jih imam deset. Tisto leto, ko imamo pa ekskurzijo v Rim, se k predmetu vpiše okoli petnajst učencev.

Kakšen je normativ, da se predmet sploh izvaja?

To ni tako enostavno, ker se upošteva še druge predmete, recimo pa, da mora biti za izvedbo predmeta najmanj sedem učencev. Mislim pa, da se naredi nekakšno kalkulacijo med tem, katere izbirne predmete so učenci izbrali in kakšno je število otrok pri teh predmetih.

Verstva in etika je obvezni izbirni predmet in država je dolžna ta predmet razpisati.

Da, šole so dolžne razpisati ta predmet, ampak samo razpisati, to pomeni – na nekaterih šolah razpišejo ta predmet, ampak ne vedo, kdo bi ga poučeval. Računajo tudi na to, da se nihče ne bo prijavil, ker za predmet ne naredijo nobene reklame. Ko sem jaz začel, so se učenci prijavili in skoraj vsako leto se predmet izvaja; torej mora biti nek človek, ki vso zadevo malo potegne naprej.

3. Morda veste, ali so učenci, ki vpišejo ta predmet, vključeni v verske skupnosti (npr. hodijo k verouku)?

Sam poučujem v OŠ Polhov Gradec, ki je podeželska šola in pri nas je večina učencev vključena v župnije in so katoličani, čeprav je vedno več tudi priseljencev, ki niso

verni, pa tudi sekularizacija se pozna. Na šoli so na primer razredi, kjer gre cel razred k birmi, so pa tudi razredi, kjer je recimo tretjina ali četrtna razreda nevernih, ostali pa so del verskih skupnosti. K temu predmetu se pa ne vpisujejo samo verni, ampak tudi neverni; prav letos imam na primer od desetih dva ali tri učence, ki niso verni, in prav eden izmed njih je zelo zvedav, brihten, zelo odprt in so mu ta vprašanja blizu.

4. Ali vam učenci zaupajo, zakaj so si izbrali ta predmet, glede na to, da je zanimanja zanj v Sloveniji zelo malo? Kaj po vašem mnenju vpliva na njihovo izbiro?

Sam bi rekel, da bolj kot sama tema oz. ime predmeta na izbiro predmeta vpliva učitelj, kako jim kakšno vsebino približa. Mislim, da je tista prva generacija osmih učencev, s katerimi smo se zelo dobro razumeli, malo tvegala, ker niso točno vedeli, kaj bo, a jim je bilo zanimivo. S to prvo generacijo smo izvedli tudi prvo enodnevno ekskurzijo v Koper, ki se je izkazala za dobro. Naslednje leto smo šli s to generacijo tudi v Rim in od takrat je nekako obveljala možnost, da s tem predmetom na dve leti naredimo ekskurzijo v Rim, tako da tudi te potegnejo učence; zdaj je to postala velika reklama za predmet, saj učenci izvedo, da se vidi zanimive stvari, da je to ena luščna zadeva, zato si najbrž tudi zato ta predmet izberejo.

Najbrž si učenci tudi med sabo povedo o tem predmetu?

Seveda.

5. Katere vsebine znotraj predmeta verstva in etika učence najbolj zanimajo?

Zelo različno. Jaz imam po navadi tak sistem, da učenci na začetku šolskega leta izberejo teme, ki jih zanimajo, potem pa preko referata to temo obdelajo in pripravijo, skupaj pa se o njej pogovorimo, referate pa tudi ocenim in tako pridobim ocene. Teme so pa zelo različne, recimo pri krščanstvu obdelamo Sveto pismo, kakšne znane osebnosti, prvo krščanstvo, zelo jim je blizu današnja duhovna ponudba kot okultizem – ta tema jih zelo zanima, pogovarjamo se tudi o drugih verstvih, čeprav imajo nekaj teh tem tudi pri državljanski in domovinski kulturi in etiki v 7. razredu, en del snovi pa je predstavljen na ekskurzijah, na katerih se trudim, da spoznamo predstavnike različnih verstev. Npr. z letošnjo generacijo smo imeli ekskurzijo v Ljubljano, kjer smo se srečali z evangeličani, z njihovim škofom, z jezuitsko skupnostjo pri sv. Jožefu, v Kopru se bomo srečali tudi z muslimansko skupnostjo.

6. Katera so pogosta vprašanja, ki jih učenci postavljajo?

Odvisno od generacije do generacije. V povprečju učenci še ne znajo tako izrazito artikulirati določenih stvari, morda bolj poslušajo in niti ne sprašujejo tako veliko, zanimajo jih predvsem življenjske stvari, tisto, kar slišijo; kako živijo razne verske skupnosti, tudi o družini smo se pogovarjali, predvsem aktualne stvari. Mislim, da je treba učencem dati neko širino za spoštovanje različnosti, drugih ljudi in prepričanj in da znajo čim bolj kritično razmišljati, da se znajo spraševati.

7. Kako bi ocenili sposobnosti učencev za dojemanje vsebin predmeta verstva in etika, ali učenci kažejo spoštovanje do prejetih vsebin?

Za moje učence lahko rečem, da so zelo spoštljivi, odprti, da jih to zanima. Vsebinsko jim skušam približati tudi preko življenjskih vprašanj in to naredim tako, da morajo prebrati eno knjigo, navadno jim ponudim knjigo Bela kot mleko, rdeča kot kri (avtor: Alessandro D'Avenia) in so navdušeni. Na to, kar so prebrali, napišejo tudi refleksijo in spodbujam jih, da ne bi pisali samo obnove, ampak tudi lastno razmišljanje.

Napišejo zelo pozitivne odzive. Vsebinsko predmeta, bi rekel, da razumejo, pomembno je tudi, kako jim vsebinsko približaš, kakšen besednjak uporabiš, da ne teologiziraš preveč, so jim pa stvari v osnovi zanimive. Včasih se morajo soočiti tudi s kakšno zahtevnejšo stvarjo kot, kar mi je pri pouku zgodovine v velik izziv, protestantizmom: razlagati to kompleksno dogajanje je izziv meni in njim, tudi razdeljenost krščanstva je tak primer. Recimo v 7. razredu, ko obravnavamo omenjeni temi, je to za nekatere zelo zahtevno razumeti.

8. Ali je po vašem mnenju predmet zasnovan na način, da lahko učenci zaznajo in spoznavajo tudi duhovno plat človeka? Ali so različne religije predstavljene na način, ki vključuje duhovno dimenzijo? Kako učenci doživljajo religiozno dimenzijo življenja – ali jih bogati, ogroža, kažejo zanimanje za duhovnost?

Mislim, da otroci zaznajo tudi duhovno plat človeka. Je pa tudi tukaj spet zelo odvisno, kako učitelj zasnuje vsebino in kako podaja stvari, saj lahko kot učitelj do teh vsebin pristopaš popolnoma sociološko in religioznost poimenuješ kot nekaj čudnega in lahko tako podajaš tudi vsebine. Če pa kot učitelj religiozno posreduješ kot nekaj, kar je bistveno v človeku od samega začetka, da se v človeku pojavljajo podobna

vprašanja skozi vso zgodovino do danes, potem tudi učenci to začetijo in lahko še drugače gledajo na te stvari.

Torej je odvisno, koliko je tudi učitelj »duhoven«?

Da, zelo. Sam učitelj je lahko zelo suhoparen do teh vsebin in zelo je pomembno, kakšen odnos ima tudi on sam do vsebin. Ni nujno, da je veren, pomembno je, da je odprt, da goji širino in da duhovnost dojema kot sestavni del človeka, kar ga bogati.

Je vam kot profesorju cilj, da bi znali otroci religiozne vsebine povezati z življenjem?

Da, vsekakor. Največji cilj je, da bi učenci znali na vsebino gledati čim bolj življenjsko, in da vidijo, da je duhovnost nekaj, kar je bistveno v človeku in se izraža na zelo različne načine. In da bi spoznali, da je duhovnost globoka dimenzija človeka, ki se jo da živeti na različne načine.

- 9. Statistika v Evropi že nekaj časa kaže, da pripadnost tradicionalnim religijam pada, medtem ko na drugi strani raste zanimanje za različne duhovnosti. Te prihajajo tudi v šole. Bi iz svojega opazovanja lahko opisali, koliko učenci duhovnost poznajo, poznajo morda tudi nevarnosti? Ste opazili, da bi učenci prinašali v šole simbole in predmete, ki se navezujejo na kako duhovnost?**

Pri nas še ni toliko tega, ker smo na podežlju, tako da ni opaziti, da bi prinašali v šole kakšne stvari, ki bi bile čudne, večinoma nosijo verske simbole, križce ipd.

- 10. Bi glede na svoje izkušnje lahko ocenili učni načrt za ta predmet – ali le-ta učencem omogoča dovolj široko znanje o verstvih in etiki; ali je dialoško naravnan; ali odgovarja na morebitna vprašanja učencev? Katere pomanjkljivosti vidite? Kakšnemu načinu poučevanja bi dali več pozornosti?**

Menim, da bi bilo učni načrt dobro posodobiti. Le-ta je bil sprejet kot nek pionirski projekt, na kar smo zdaj učitelji vezani. Predvsem se mi zdi pomembno, da bi bilo več poudarka na izkušnjskem učenju in pogovoru, spoznavanju drugih verskih skupnosti. To bi bilo mogoče. Predmet je, kot sem že rekel, odvisen od učitelja. Predmet je sicer dialoško naravnan. Poudarek je na judovsko-krščanski tradiciji, ki je bolj zaznamovala naš prostor, kar se mi zdi tudi prav, so pa obravnavana tudi druga

verstva in prav je, da o tem govorimo, ker to ni verouk. Zdi se mi prav, da se govori o različnih skupnostih, saj lahko otroci od tega veliko odnesejo.

11. V Sloveniji na splošno vlada velika nepoučenost o zadevah, ki se tičejo religije. V koliki meri učenci že poznajo vsebine tega izbirnega predmeta, ki jih poslušajo na urah oz. kakšno je predznanje učencev – kaj o religioznosti ter duhovnosti sploh že vedo?

Ob tem pomislim na kritiko župnijskemu verouku, ko namreč opažam, da učenci sicer bolj malo poznajo vsebino predmeta. Kot učitelj bi pričakoval, da učenci, ki hodijo k verouku, več odnesejo od verouka, in opažam, da ne znajo povezovati stvari med seboj – verouk najbrž doživljajo kot nek predmet zase, vsebine pa v šolo nekako ne znajo prenesti.

Je to morda odvisno od razvoja otrok, da v teh letih še niso sposobni povezovanja vsebin?

Da, tudi, ampak tudi od koncepta samega verouka. Seveda je kateheza v osrčju verouka, ampak vseeno bi pričakoval neko osnovno znanje. Sicer pa imajo učenci, ki hodijo k maši in verouku, neko prednost v znanju, vsebina jim je bližja. Učenci, ki so vključeni v župnijo, imajo vseeno več predznanja o krščanstvu, o drugih verskih skupnostih pa precej malo. To včasih lahko sproži kak predsodek, če ne poznajo stvari, zato mi je za cilj, da dobijo širino, da znajo kritično razmišljati.

12. V slovenskih šolah se učenci lahko srečajo z vsebinami, ki se tičejo verovanja, pri rednem predmetu državljanska vzgoja in etika (nekaj strani v učbeniku za 7. razred je namenjenih religiji in svetovnim verstvom) ter obveznemu izbirnemu predmetu verstva in etika, ki ga letno izbere le malo učencev. Ali bi po vaših izkušnjah, ko opazujete zanimanja učencev med urami za tovrstne vsebine, lahko podali mnenje, če bi bil tak predmet primeren kot redni predmet v šolah in zakaj?

Menim, da bi bil ta predmet zelo koristen, ker bi bil poudarek na spoznavanju, sprejemanju in spoštovanju različnih kultur, tudi naše evropske. Tudi kar se tiče same duhovnosti bi lahko učence opremil z določenim znanjem, ki je v povprečju precej pomanjkljivo in seveda tudi izginja zaradi sekularizacije. Po drugi strani pa je tu še vprašanje državljanske in domovinske kulture in etike, ki se poučuje po eno uro v 7. in

8. razredu – morda bi predmet lahko razširili in naredili enega širšega, ali pa ga razdelili vsakega zase. Vsekakor je teh vsebin zelo malo.

Vsebin, ki se tičejo verstev?

Da, teh. Etike je malo več, čeprav sem tudi sam kritičen do razvoja tega predmeta v zadnjih letih, ker je veliko poudarka na človekovih pravicah, katerim naj bi učitelj namenil veliko časa, za otroke je pa to še zelo abstrakten pojem. Lahko bi več časa posvetili še drugim temam, kot je vprašanje duhovnosti, verskih skupnosti. Tudi ena ura na teden v omenjenih razredih se mi zdi res premalo za te vsebine, ki so zelo široke, tudi vprašanja odraščanja, mladostništva - to je predmet, pri katerem bi se morali o tem pogovarjati. Vidim, da se otroci o tem radi pogovarjajo. Predmet verstva in etika je zastavljen bolj dialoško in ne muči učencev z nekaterimi faktografskimi znanji, ampak je namenjen poznavanju tematike, ki se jih življenjsko tiče, da bi tako učenci znali kitično pogledati na različne stvari, tudi izražati svoje mnenje, čustva.

Predmet državljanstvo in etika je namreč v OŠ edini predmet, ki se dotika področja človeka kot osebe. Najbrž drugega predmeta ni?

Ne, obveznega predmeta, ki bi se s tem ukvarjal, sigurno ni.

Namreč, v primerjavi z sosednjimi državami, je verski pouk (bolj ali manj konfesionalne narave) prisoten na OŠ in srednji šoli od prvega razreda naprej po dve uri na teden, v srednji šoli pa po eno uro.

Pri nas se zdi, da je ta vsebina samo potisnjena na rob in še tako je urejeno, da je dosegljiva samo preko izbirnega predmeta. Upam si reči, da šol, ki tega predmeta ne razpišejo, najbrž ne doleti nobena sankcija.

13. Katere so največje dileme znotraj poučevanja izbirnega predmeta verstva in etika, s katerimi se srečujete kot učitelj?

Predvsem, kako motivirati učence, da bi kritično razmišljali in se spraševali, da ne bi samo pasivno sprejemali stvari. In še, kako najti ravnovesje med sproščenim pristopom in tem, da dobijo neko osnovno znanje.

14. Ali po vašem mnenju predmet verstva in etika na kakršen koli način pomaga k osebni in medsebojni rasti?

Sigurno. To je predmet, ki je zasnovan tako, da človeka celostno obravnava in daje možnost za osebno in skupno rast.

Kako ste sprejeti v učiteljskem zboru kot učitelj predmeta verstva in etika?

Na splošno dobro. Nimam problemov s profesorji, tudi če različno razmišljam. Vedo, da sem sam dejaven katoličan, pa tudi, da se trudim široko prikazovati vsebino pri tem predmetu.

15. Bi kot učitelj lahko rekli, da je vsebine, ki se dotikajo vprašanj Boga, skrivnosti, vere, mogoče razlagati popolnoma nevtralnno? Vas učenci kdaj vprašajo za vaše osebno mnenje?

Popolnoma nevtralen ne moreš biti, to je iluzija. Tudi reči, da je šola nevtralna, je iluzija, ker ima oseba ali skupnost vedno neko stališče do določene stvari. Šola vzgaja, hočeš nočeš, in ni samo izobraževalna ustanova, kar je zelo pomembno, ko skušamo vzgajati učence v zrele in odgovorne osebnosti. Vsak učitelj s svojo osebnostjo daje nek ton temu, kar uči, četudi je to glasba, šport, karkoli, pri tem predmetu pa sploh. Se mi pa zdi intelektualno pošteno, da zna učitelj stopiti korak nazaj in se truditi za objektivnost, da ni navijaški za eno stvar, da zna biti kritičen do nekaterih stvari, poudarjati pozitivne stvari, da je spoštljiv do vseh.

16. Kako imate zasnovane ure pri tem izbirnem predmetu? Se pri delu držite izključno učnega načrta ali vsebino predstavite še s kakimi drugačnimi pristopi?

Da, vezan sem na učni načrt ali, sam bi temu raje rekel, priporočilo za 7., 8. in 9. razred, ki je bilo izdano kakih deset let nazaj. Glavni poudarki pri meni se nanašajo na ta priporočila, na ekskurzijah pa te teme še poglobimo. Vsako leto organiziram ekskurzije. Eno leto je enodnevna v Koper, drugo leto pa gremo za štiri dni v Rim z učenci 8. in 9. razredov, kjer spoznajo bogato zgodovino Rima, se srečajo z ljudmi, ki tam živijo, spoznajo Rim kot središče Katoliške cerkve in to jih obogati, da veliko odnesejo. Preberejo tudi knjigo za domače branje z življenjsko vsebino, ki se dotika kakšne težje teme, kot je umiranje in smrt. Drugo so pa izbirne teme, ki jih skupaj z učenci izberemo in jih potem obravnavamo.

17. V slovenske šole, sicer v majhnem številu, prihajajo otroci iz kriznih območij, ki prinašajo drugačno vero in kulturo. Kako se ta predmet vključuje v širši prostor

učencev – ali upošteva okolje, v katerem živijo? Ali po vašem mnenju predmet kot je verstva in etika pripomore k lažjemu sprejemanju drugih, lažjemu vključevanju otrok v razredno skupnost? Ali predmet omogoča dialog z različnimi verstvi, da se vanj lahko vključijo otroci različnih veroizpovedi in ali spodbuja spoštovanje različnosti?

Menim, da je to pomembno. Ljudje smo si različni, imamo različne nazore in je pomembno, da si znamo prisluhniti. Ta predmet ima za cilj širiti strpnost, spoznavati drugačnost. Vidim, da je pri nas na podeželju cilj prav to, da učencem širim obzorja, ko se npr. pogovarjamo o beguncih (tudi sicer imamo zelo malo neslovenskih priseljencev) ali družinskem zakoniku, da znamo spoštovati ljudi, da se ne obsojamo.